

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Davida Hipšra a soudců Lenky Krupičkové a Faisala Husseiniho v právní věci žalobců: **a) B. J., b) P. J.**, oba zastoupeni JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem se sídlem Mánesova 48, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 6. 2024, č. j. 17 A 45/2024-12,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Usnesením ze dne 12. 6. 2024, č. j. 17 A 45/2024-12, Městský soud v Praze odmítl podle § 46 odst. 2 s. ř. s. žalobu, kterou žalobci podali proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 3. 2024, č. j. MSP-1/2021-KVZ-OZ/51. Tímto rozhodnutím jim bylo k jejich žádosti o náhradu nemajetkové újmy v souvislosti s rozhodnutím Výboru OSN pro práva dítěte (dále jen „výbor“) ve věci žalobců proti ČR sděleno, že navrhovaný vnitrostátní mechanismus odškodnění zavedený v čl. 12 Statutu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před mezinárodními orgány ochrany lidských práv (dále jen „statut“), schváleném jako příloha usnesení vlády ze dne 14. 6. 2023 č. 420, nelze využít. Důvodem odmítnutí žaloby městským soudem bylo nesplnění podmínky řízení spočívající v podmínce věcné příslušnosti soudů ve správním soudnictví, neboť tyto nejsou podle § 2 s. ř. s. oprávněny poskytovat ochranu v soukromoprávních věcech.

II.

[2] Proti tomuto usnesení podali žalobci (dále jen „stěžovatelé“) v zákonné lhůtě kasační stížnost, a to z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

[3] Podle stěžovatelů městský soud dospěl k nesprávnému závěru o tom, že jejich žaloba se týká soukromoprávního nároku, a tudíž měla být uplatněna v režimu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 82/1998 Sb.“), před občanskoprávními soudy. Městský soud totiž nezohlednil, že právní situace stěžovatelů je specifická oproti jiným případům, kdy se jednotlivci domáhají náhrady škody či kompenzace nemajetkové újmy po státu. Specifičnost právní situace stěžovatelů je dána tím, že jejich nárok na poskytnutí účinného prostředku nápravy, který se v jejich případě v souladu s mezinárodněprávními standardy neobejde bez přiměřeného zadostiučinění v penězích, je součástí rozhodnutí mezinárodního orgánu, které je Česká republika povinna v souladu s Úmluvou o právech dítěte, Opčním protokolem k Úmluvě o právech dítěte zavádějícím postup předkládání oznámení (vyhlášen pod č. 28/2016 Sb. m. s.), a čl. 1 odst. 2 Ústavy, implementovat. Na žalobu stěžovatelů je tak třeba primárně pohlížet jako na žalobu, která primárně souvisí s plněním úkolu státní správy, který v případě, že se jej žalovaný, do jehož působnosti předmětný úkol spadá, rozhodne neplnit, poruší veřejné subjektivní právo stěžovatelů, a to právo na účinný prostředek nápravy porušení lidských práv. Podle stěžovatelů současně nelze odhlížet též od skutečnosti, že jejich nárok na poskytnutí účinného prostředku nápravy (přiměřeného zadostiučinění) nespadá do věcné působnosti zákona č. 82/1998 Sb., na který je však městský soud odkazuje. Stěžovatelé jsou tedy přesvědčeni o tom, že veřejnoprávní povaha jimi uplatněného nároku je nesporná a posouzení tohoto nároku jako nároku soukromoprávního uměle odhlíží od konkrétních okolností jejich případu.

[4] Z uvedených důvodů stěžovatelé navrhli, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

III.

[5] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že argumentace stěžovatelů vychází z nesprávného pojetí právní závaznosti rozhodnutí výboru, a mívá se tak s tím, jak je odškodňovací mechanismus koncipován na základě vnímání meritorních výstupů výborů OSN na mezinárodní a vnitrostátní úrovni, včetně dosud přijaté – byť ojedinělé – judikatury českých soudů k tématu. Podle žalovaného by se soudy proto neměly žalobou po věcné stránce zabývat. Současně využití odškodňovacího mechanismu u stěžovatelů brání časové hledisko, jelikož rozhodnutí výboru bylo vydáno před nabytím účinnosti statutu. Pro poskytnutí zadostiučinění v penězích stěžovatelům tak žalovanému chybí právní základ, na jehož základě by ho mohl vyplatit.

IV.

pokračování

[6] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[7] Kasační stížnost není důvodná.

[8] Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 11. 2018, č. j. 1 As 365/2018-59, opírajícího se o odbornou literaturu, výbory představují kvazisoudní mezinárodní orgány zřízené k řešení mezinárodních sporů, avšak od orgánů soudního typu se liší především závazností výstupů své činnosti ve formě právně nezávazného, jakkoli fakticky respektovaného názoru. S ohledem na suverénní postavení smluvních stran tak rozhodnutí nemají závaznou povahu, čímž se podstatně liší od rozsudků mezinárodních soudů.

[9] Současně však nelze konstatovat, že by tato rozhodnutí postrádala jakoukoli právní relevanci. Rozhodnutí výborů jsou autoritativním výsledkem posouzení konkrétní věci ze strany nezávislého a nestranného orgánu, kterému smluvní strany svěřily rozhodovací pravomoc, byť právně nezávaznou. Představují odborný pohled na způsob, jakým by práva a svobody podle příslušné úmluvy měly být vykládány a uplatňovány v praxi. Svou povahou tedy představují spíše konstatování, podle kterého stát určitý závazek nenaplnuje tak, jak jej chápe výbor složený z odborníků na danou problematiku. Rozhodnutí indikující, že v konkrétní věci došlo podle příslušného výboru k porušení závazku ze strany státu, tedy v konečném důsledku může, ale nemusí, ještě nutně vést k závěru, že je dána mezinárodní odpovědnost státu za protiprávní chování. Ta naopak může existovat i v případě, kdy výbor porušení závazku podle příslušné lidskoprávní smlouvy neshledá. O tom, jaká konkrétní opatření byla přijata, mají státy povinnost příslušné orgány informovat v pravidelných intervalech, dokud tyto orgány neuznají přijatá opatření za postačující, resp. dokud nedojde k formálnímu uzavření dohledu nad implementací daného rozhodnutí. Závěry výborů musí vzít české orgány na vědomí, přihlížet k nim a při odchýlení se od těchto závěrů vysvětlit důvody, které je k tomu vedou. Odchýlení od rozhodnutí výborů je možné za předpokladu, že pro to existují relevantní a hájitelné důvody, které rozhodující orgány přesně a výstižně vysvětlí.

[10] Mezinárodněprávní odpovědnost státu může, ale také nemusí, vyvstat tam, kde některý z výborů dospěl k závěru o porušení mezinárodního závazku podle příslušné smlouvy. Současně povinnost státu reparovat způsobenou újmu (například prostřednictvím finančního odškodnění) za mezinárodně protiprávní chování je pouze součástí širšího konceptu odpovědnosti podle mezinárodního práva. Jakkoli sebou rozhodnutí některého z výborů nese autoritativní náhled na naplňování závazku tak, jak jej tento orgán chápe, z hlediska vzniku mezinárodní odpovědnosti je takové rozhodnutí toliko významným ukazatelem, nikoli formálně závazným konstatováním (obdobně materiál označený jako „Podklad k návrhu vnitrostátního mechanismu poskytování spravedlivého zadostiučinění při porušení mezinárodních závazků České republiky v oblasti lidských práv“, který zpracovalo Ministerstvo spravedlnosti a vychází z odborné debaty, která proběhla dne 15. prosince 2021 za účasti Ministerstva spravedlnosti, Kanceláře vládního zmocněnce, Úřadu vlády, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva financí a Nejvyššího soudu).

[11] Nejvyšší správní soud souhlasí s městským soudem, že z podaného návrhu na náhradu nemajetkové újmy ze dne 4. 12. 2023 (a následně z žaloby i kasační stížnosti) je zřejmé, že stěžovatelé se ve své podstatě domáhají poskytnutí přiměřeného zadostiučnění v penězích (ve výši 184 500 Kč pro každého z nich) za porušení svých práv, které bylo konstatováno rozhodnutím výboru ze dne 5. 6. 2023, případ CRC/C/93/D/139/2021. Tento závěr vyplývá jak z označení předmětného podání, tak i z jeho obsahu a formulace závěrečného návrhu. S ohledem na výše uvedené má kasační soud za to, že z rozhodnutí výboru nelze konstatovat existenci veřejného subjektivního práva stěžovatelů na „účinný prostředek nápravy porušení lidských práv“, který podle jejich názoru spočívá v přiměřeném zadostiučnění v penězích. Implementace rozhodnutí probíhá na úrovni výboru OSN a příslušného státu, přičemž ve věci stěžovatelů Česká republika dne 15. 12. 2023 předložila výboru zprávu o implementaci rozhodnutí, kterou stěžovatelé ve svých podáních nezpochybňují ani ji nezmiňují. Městský soud proto stěžovateli uplatněný nárok na přiměřené zadostiučnění v penězích správně posoudil jako soukromoprávní, kde je dána věcná příslušnost soudů rozhodujících v občanském soudním řízení.

[12] Pokud jde o námitku stěžovatelů, že na jejich případ nelze aplikovat zákon č. 82/1998 Sb. z důvodu, že rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 28. 5. 2019, č. j. 16 Co 144/2019-187, jímž mělo dojít k porušení jejich lidských práv a současně i vzniku nemajetkové újmy, nebylo zrušeno, tuto otázku by měl posoudit soud rozhodující v občanském soudním řízení. K tomu lze pro úplnost dodat, že podle judikatury Nejvyššího soudu není vždy zákonnou podmínkou pro uplatnění nároku podle citovaného zákona zrušení či změna (nezákonného) rozhodnutí (viz např. rozsudek ze dne 12. 12. 2018, sp. zn. 30 Cdo 2584/2016, či ze dne 26. 7. 2019, sp. zn. 30 Cdo 3856/2017).

[13] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[14] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelé nebyli v řízení o kasační stížnosti úspěšní, proto nemají právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. dubna 2025

David Hipšr
předseda senátu